



BS Op 't Hwagveld



Stichting voor Katholiek onderwijs

**INNOVO**

# **Pestprotocol**

**voor het primair onderwijs**

**BS Op 't Hwagveld**

**April 2013**



## Pestprotocol van Basisschool Op 't Hwagveld

### Inleiding

In onze schoolgids staat onder het kopje visie en missie van de school onder andere het volgende:

“ Onze kinderen zijn de wereldburgers van morgen. We vinden het belangrijk dat ze een positieve bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij van morgen. Het is van groot belang dat de kinderen zich ontwikkelen tot sociaal-emotioneel evenwichtige mensen. Daar moet onze school een bijdrage aan leveren.

Kinderen moeten een veilige omgeving hebben, om zich sociaal en emotioneel te kunnen ontwikkelen. Op onze school werken we met de methode PAD, die ons helpt om op een systematische manier kinderen sociaal-emotioneel te kunnen ondersteunen. En in het leven van alle dag afspraken maken hoe we met elkaar omgaan: goede omgangsvormen leren gebruiken, leren samenwerken, van en met elkaar leren, elkaar leren waarderen/verdragen.”

Hieruit kan al worden afgeleid dat wij de opzet hebben om niet het pestgedrag van kinderen proberen te genezen, maar het te voorkomen. We hanteren op school duidelijke gedragsregels. Structuur bieden werkt preventief. Zie bijlage 1

Maar zo als in elke school komt pesten ook bij ons (steeds minder) voor. En vandaar ook dit protocol.

In het volgende stuk wordt eerst het kader beschreven hoe wij een goed schoolklimaat willen bereiken, waarin kinderen goed met zichzelf en anderen kunnen omgaan. Vervolgens wordt beschreven wat wij onder pesten verstaan. Dan volgt een beschrijving hoe we pestgedrag op het spoor komen. Afsluitend met de procedure die dan gevolgd wordt en aanwijzingen aan kinderen, leerkrachten en ouders wat we kunnen doen om het gedrag te verbeteren.





## **1. De PAD methode**

### **1.1. De bijdrage die PAD levert aan het schoolklimaat.**

Wij hebben voor de methode PAD gekozen omdat deze methode gericht is op allerlei deelterreinen van de sociaal emotionele ontwikkeling, zoals sociale vaardigheden, sociale weerbaarheid of fysieke weerbaarheid. PAD is een afkorting van Programma Alternatieve Denkstrategieën. Populair gezegd: Proberen Anders te Denken. Het is een klassikaal leerplan waarmee we op systematische en planmatige wijze kunnen werken aan sociaal emotionele vorming van kinderen.

### **1.2. Hoe werkt het PAD-leerplan**

PAD is een van oorsprong Amerikaans preventieprogramma dat sinds 1987 in Nederland wordt gebruikt op scholen voor basisonderwijs en speciaal onderwijs. Scholen kunnen met behulp van een uitgebreide lessenserie en tal van extra hulpmiddelen op een professionele wijze werken aan de sociale competentie van hun leerlingen.

De aanpak richt zich vooral op de preventie van problemen. Het kerndoel van het PAD-leerplan is het zelfstandig leren oplossen van sociale problemen. De klassikale lessen, die een opbouw kennen, richten zich op vier aspecten van de sociale competentie:

- a. zelfbeeld (hoe waardeer en zie ik mijzelf?)
- b. zelfcontrole (hoe stem ik mijn gedrag op mijn emotie af?)
- c. emoties (hoe ga ik met de emoties van mijzelf en de ander om?)
- d. probleemoplossen (hoe kan ik op een goede manier een probleem oplossen)

#### **a. Het versterken van het zelfbeeld**

Dit start in de onderbouw; daarna loopt het als een rode draad door de hele basisschool. In de PAD visie is elk kind uniek en heeft ieder zijn eigen aardigheden. Dit past heel mooi in onze visie op het kind. Door middel van het systeem 'PAD-kind-van-de-dag/week' komt elk kind uit de groep een keer aan de beurt om gedurende een dag in het middelpunt van positieve belangstelling te staan. Hij of zij is die dag/week het hulpje van de leerkracht en mag allerlei leuke karweitjes doen of bijvoorbeeld een spel voor tijdens de gymles uitkiezen. De leerkracht en de klasgenoten zijn die dag/week heel alert op de positieve kwaliteiten van het "pad-kind" en vertalen dit in complimenten. Ook wordt het kind gestimuleerd om zichzelf te complimenteren. Het geven en ontvangen van complimenten krijgt om die reden nadrukkelijk aandacht binnen de lessen. De dag/week wordt meestal afgesloten met een "complimentenrondje", waarbij een aantal complimenten op een mooie lijst wordt bijgeschreven. Om de ouders bij het leerplan te betrekken, gaat de lijst ook mee naar huis. De ouders lezen met het kind de lijst en zetten er zelf een extra compliment bij. Op Op 't Hwagveld werken we sinds 2006/2007 met PAD. We zijn enthousiast over de manier van werken en merken dat de kinderen en veel ouders dat ook zijn.

#### **b. Vergroten van de zelfcontrole**

Dit start in de onderbouw; daarna loopt het als een rode draad door de hele basisschool. Sommige leerlingen komen voortdurend in de problemen door hun impulsieve gedrag. Achteraf bedenken dat ze eigenlijk iets niet had moeten doen. Met behulp van een verhaal

over een schildpad die door deze impulsieve manier van handelen regelmatig in de problemen komt, wordt de leerlingen duidelijk gemaakt dat het handiger is om in probleemsituaties een "nadenkmoment" in te zetten.



Met kinderen wordt besproken hoe je net als de schildpad een manier kunt vinden om met die heftige emoties om te gaan. Als ze een naar gevoel bij zichzelf gewaar worden, kunnen ze, in navolging van de schildpad, zich even in hun schild terugtrekken. Dit doen ze meestal door te gaan 'padden'. Een houding waarbij de armen gekruist op de schouders worden gelegd. Dit heeft als voordeel dat het nieuwe gedrag zichtbaar is en door de leerkrachten kan worden beloond. Nog een hulpmiddel om de zelfcontrole zichtbaar te maken is de zogenaamde padplaats op de speelplaats. Op deze plaats wordt het kind door andere kinderen met rust gelaten. Stop, word rustig, wat is er aan de hand? Op deze plaats kunnen kinderen nadenken over de (beste) oplossing van het probleem. En het kind probeert de oplossing uit.

### c. Onderkennen van gevoelens

Emoties hebben we allemaal, maar vooral in de bovenbouw moeten de kinderen leren hoe ze ermee om moeten gaan. In PAD ligt veel nadruk op de inschatting van je eigen emoties en die van een ander.

Kinderen leren dat je de emoties van anderen kunt aflezen aan het gezicht/ de lichaamstaal en dat het belangrijke signalen zijn. Die informatie moet je niet negeren, want het helpt je om grip te krijgen op de situatie. Tevens leren kinderen dat gedrag en emotie bij elkaar horen, maar wel twee verschillende dingen zijn. Je boos voelen is in orde, maar erop los slaan niet! De manier waarop je dit uit (boos zijn), moet je goed overdenken.

Bij PAD horen speciale emotiekaartjes: kaartjes met daarop een tekening van een kind dat een emotie uitbeeldt. Iedereen heeft een serie van deze kaartjes in zijn bezit. Gele kaartjes staan voor fijne gevoelens, zoals blij of trots; blauwe kaartjes staan voor nare gevoelens, zoals verdrietig of iets niet leuk vinden. Het is de bedoeling dat de leerlingen (en de leerkracht!) bijvoorbeeld na de ochtendpauze nadenken over hun gevoelens en gedachten en het bijpassende emotiekaartje in een bakje op de tafel plaatsen. Vervolgens wordt er aan de hand van deze kaartjes een kringgesprek gevoerd. Deze werkwijze biedt ook kinderen met bijvoorbeeld een vertraagde taalontwikkeling een prima alternatief om gevoelens te uiten. Kinderen met moeilijk gedrag ervaren dat het prettiger is om positieve aandacht voor gevoelens te krijgen, dan negatieve aandacht voor ongewenst gedrag ( dat vaak voortvloeit uit het niet kunnen uiten van gevoelens). Desgewenst kunnen kinderen echter ook kiezen voor een kaartje privé. Ze geven daarmee aan op dat moment niet over hun emotie te willen praten.



#### **d. Probleem oplossen**

Probleem oplossen komt in alle groepen aan de orde; nadruk ligt in de bovenbouw. Het zal voor de leerlingen steeds duidelijker worden dat zij meer en meer verantwoordelijk worden voor de keuzen die zij maken. Stel dat je niet mee mag doen met een spel. Is dan de oplossing huilend weglopen, woedend worden of probeer je bijvoorbeeld te onderhandelen? In dit deel van het leerplan wordt uitgebreid ingegaan op de gedragsalternatieven bij een probleem en op de mogelijke gevolgen van je keuze. Ook het pedagogisch klimaat op BS "Op 't Hwagveld" is aanzienlijk verbeterd. Leerkrachten en leerlingen gaan prettiger en duidelijker met elkaar om.

Afhankelijk van de leeftijd en intelligentie van het kind kan het probleem oplossen op drie niveaus aangepakt worden. Tijdens het proces van het probleem oplossen zal het voor de leerlingen steeds duidelijker worden dat zij meer en meer verantwoordelijk zijn/ worden voor hun eigen gedrag.

Dit komt bijvoorbeeld duidelijk naar voren bij een vraag als: Wat kan ik doen? (niveau 2 – stap C). Leerlingen hebben grofweg de keuze uit drie gedragsalternatieven:

- Passief gedrag: weglopen, niets doen, huilen etc.
- Agressief gedrag: vechten, schelden, spugen etc.
- Actief gedrag: hulp vragen, zeggen dat iets je niet zint, overleggen, enz.

Door uitgebreid in te gaan op mogelijke gevolgen van gedragsalternatieven willen we leerlingen stimuleren om voor elke sociale context een passende (en dus effectieve) eigen keuze te maken.

Gesprekken met individuele leerlingen en met de groep kenmerken zich door de voortdurende nadruk op het zelf leren nadenken over en afwegen van mogelijke oplossingen voor de eigen problemen.



#### **NIVEAU 1: probleem oplossen in 3 stappen (Groep 1-4)**

Stoppen en rustig nadenken

Rustig aan. Wat kan ik doen?

Vooruit, probeer je plan.

#### **NIVEAU 2: probleem oplossen in 5 stappen (Groep 5/6)**

1. Stop, word rustig
2. Wat is het probleem?
3. Wat kan ik doen?
4. Probeer het maar
5. Ging het goed?

### **NIVEAU 3: probleem oplossen in 11 stappen (Groep 7/8)**

1. Rustig, nu nadenken
2. Het probleem vaststellen
3. De gevoelens (van jezelf en de ander) vaststellen
4. Een doel bepalen
5. Allerlei oplossingen bedenken
6. Nadenken over mogelijke gevolgen
7. De beste oplossing kiezen
8. Een plan opstellen
9. Dat plan uitproberen
10. Kijken wat er gebeurt
11. Een ander plan of een andere oplossing proberen als het eerste niet goed uitpakt.



### **1.3. Ouders en het PAD-leerplan**

Hoewel het PAD leerplan een schoolprogramma is, is de betrokkenheid van de ouders een belangrijk gegeven. We proberen de ouders erbij te betrekken door voorlichting te geven in het schoolblad en kinderen geregeld een PAD-opdracht mee naar huis te geven.

### **1.4. Effecten**

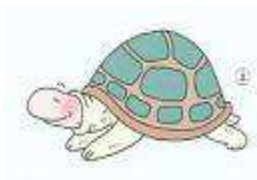
Al meer dan tien jaar wordt er in binnen- en buitenland onderzoek gedaan naar de effecten van PAD. Het meest recente (promotie)onderzoek in Nederland is van Kees van Overveld en Jos Louwe (juni 2009). De volgende zinnen zijn overgenomen van het "Onderwijsweb" Zie ook bijlage 2

"Uit het promotieonderzoek blijkt dat het PAD-leerplan in het gewone basisonderwijs en in het speciale basisonderwijs effectief is. Leraren rapporteerden aan het eind van het eerste onderzoeksjaar al minder agressieve gedragingen. En na twee jaar waren de resultaten nóg positiever. Dat dit niet uitsluitend te danken was aan de positieve verwachtingen die leraren over hun eigen werk hebben, bleek uit enkele psychologische tests: jongens die met het PAD-leerplan minder agressief werden, hadden ook minder agressieve gedachten dan voorheen."

## 1.5. Tot slot

De invoering van het PAD programma was een beslissing van het hele team. Het werken met PAD stelt nl. hoge eisen aan de vaardigheden en attitude van leerkrachten. Zo wordt bijvoorbeeld van leerkrachten verwacht dat zij model staan voor de principes van dit leerplan. Dit betekent bijvoorbeeld dat ook de leerkrachten vertellen hoe zij zich voelen, dat zij ook complimenten geven aan dat lastige of stille kind of dat ook zij even tot tien tellen als een leerling voor de zoveelste keer over de schreef gaat. Het is om die reden dat we voorafgaand aan de invoering een teamgerichte cursus gevolgd hebben. Tijdens de cursus vond de overdracht van de theorie plaats, was er gelegenheid om de eigen pedagogische stijl met elkaar te bespreken en onderling af te stemmen. Tijdens het invoeringstraject is het van groot belang dat er voortdurende reflectie op de voortgang plaats vindt. Een goed functionerend systeem van interne en/of externe begeleiding is daarbij noodzakelijk. Daarom staat geregeld op de agenda van de teamvergadering het kopje PAD.

U merkt dat de invoering van het PAD-leerplan verder gaat dan wat lesjes geven over gevoelens of problemen. Het betekent meer, veel meer. Uiteindelijk mondt het geven van de lessen uit in een manier van omgaan met elkaar. Een manier van met elkaar omgaan op basis van respect voor ieders gedachten en gevoelens.



## 2. Pesten en plagen

Veel kinderen op de basisschool worden wel eens geplaagd. Plagen leert je voor je zelf opkomen. Je wordt er sterker van. Bij plagen is er ook meestal sprake van "gelijkwaardige" kinderen.

Kinderen die gepest worden wordt systematisch psychisch, fysiek of seksueel geweld aangedaan. Deze kinderen hebben vaak moeite om zichzelf te verdedigen. Ze voelen zich machteloos tegenover het pestende kind en voelen zich vaak eenzaam.

De kinderen die pesten daarentegen, zijn vaak de sterkste uit de groep. Ze kunnen op verschillende manieren pesten:

- met woorden;
- lichamelijk;
- door achtervolging;
- door uitsluiting;
- door stelen of vernietigen van spullen;
- door afpersing;
- via mobiel, e-mail, internet.

Ze zijn soms agressief en reageren eerder met geweld dan andere kinderen. Meestal vertonen ze dit gedrag ook naar volwassenen. Een pestend kind dat zijn gang kan gaan, leert dat pesten de manier is om je in een groep te handhaven. Het leert niet om zijn agressie op een ander manier te uiten.

Naast kinderen die gepest worden en kinderen die pesten zijn er ook kinderen die geen actieve rol in het pesten hebben, maar die wel bepalend zijn voor het voortduren van het pesten. De pestende kinderen voelen zich gesterkt door de zwijgende instemming van de toeschouwers.

## 3. Hoe komen wij erachter of er sprake is van een pestprobleem?

- a. De emotiekaartjes, die elke dag een of twee keer worden opgezet door de kinderen, geven de leerkracht inzicht in hoe een kind zich voelt. Als een kind heel vaak "privé" gecombineerd met een blauw kaartje op de bank zet, zal de leerkracht in een gesprek met het kind alleen, doorvragen of zij/hij met een probleem kan helpen.
- b. De observatie van de leerkracht van de spelende kinderen. Een speelplein dat uitdaagt tot spelen voorkomt ook pestgedrag. Kinderen kunnen leukere dingen doen.
- c. Een keer per jaar wordt het signaleringsinstrument Viseon afgenomen. Viseon geeft een beeld van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Viseon bestaat uit twee digitale vragenlijsten: een voor de leraar en een voor leerlingen vanaf eind groep 5.  
Zoals gebruikelijk binnen het Leerlingvolgsysteem kent Viseon de fasen signaleren, analyseren en handelen. Het signaleren gebeurt door het invullen van een vragenlijst. De resultaten daarvan worden weergegeven in niveaus A tot en met E, waarbij D en E respectievelijk aandacht- en risicogebied zijn. Valt de score van een leerling in deze gebieden, dan wordt deze in de rapportage nader toegelicht. Voor de handelingsfase verwijzen wij u naar de website sociaal-emotioneel. Deze wordt door de SLO onderhouden en bevat informatie over het stimuleren van de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen en over het omgaan met sociaal-emotionele problemen.
- d. Leerkrachten nemen de aanwijzingen van ouders serieus. Een kind dat gepest wordt, zal dit niet snel aan ouders of aan de leerkracht vertellen. Het voelt zich beschaamd. Een kind dat gepest wordt, is niet populair en het kind voelt dat als een tekortkoming naar de ouders toe. Soms kan het ook zo zijn dat een kind niets zegt, omdat het



denkt dat het probleem dan alleen maar groter wordt. Ouders die naar school gaan bijvoorbeeld. Het is daarom belangrijk dat pesten en pestgedrag snel wordt gesignaleerd. Opvallende signalen zijn bijvoorbeeld dat het kind:

- niet meer naar school wil;
  - niets meer over school vertelt;
  - nooit andere kinderen mee naar huis neemt en nooit bij anderen wordt gevraagd;
  - op school slechtere resultaten haalt dan vroeger;
  - vaak dingen kwijt is of met kapotte spullen thuis komt;
  - vaak hoofdpijn of buikpijn heeft;
  - blauwe plekken heeft op ongewone plaatsen;
  - niet wil gaan slapen, veel wakker wordt of nachtmerries heeft;
  - de verjaardag niet wil vieren;
  - niet alleen een boodschap durft te doen;
  - niet meer naar de speeltuin of andere club wil gaan;
  - bepaalde kleren absoluut niet meer aan wil;
  - thuis prikkelbaar, boos of verdrietig is.
- e. Naast onze eigen waarneming en die van de ouders is het ook belangrijk te letten op de andere kinderen in de groep. In hoeverre is er sprake van echte tolerantie, bijvoorbeeld voor verschillen? Een lage tolerantie kan de basis vormen voor onderlinge irritaties, die uitmonden in pestgedrag.

#### **4. Hoe pakken we pestproblemen aan?**

##### **Een signaal komt binnen...**

Een signaal kan binnenkomen via het kind zelf, een ander kind of een ouder. Er wordt geluisterd naar het signaal. Er worden vragen gesteld om het signaal goed in kaart te brengen. Het is belangrijk te weten hoe, waar, wat, wanneer en waarom de pestincidenten plaatsvinden. Al deze informatie helpt om het probleem effectief op te lossen.

In het gesprek tussen leerkracht en de ouders neemt de leerkracht duidelijk een stelling in over het vervolg en over de terugkoppeling.

Dit is meerledig:

- *Het kan zijn dat er nog te weinig informatie is, dat de vinger niet op de zere plek kan worden gelegd. De leerkracht zal dan eerst informatie moeten verzamelen voordat een effectieve aanpak kan worden opgesteld. De leerkracht maakt met de ouder een vervolgafspraken.*
- *Er is voldoende informatie, maar de school kan niet werken aan de oorzaak, alleen aan de signalen. Dit is wanneer de oorzaak voor het pestprobleem niet door school beïnvloedbaar is. De leerkracht geeft aan hoe er aan de signalen wordt gewerkt, maar biedt tevens de externe hulp van fase 3 aan.*
- *Er is voldoende informatie en het pestprobleem is beïnvloedbaar. De leerkracht vertelt welke stappen hij/zij zal zetten. Er wordt afgesproken hoe de ouder op de hoogte blijft van het vervolg.*

## De aanpak:

De aanpak van pestgedrag is opgebouwd in 5 fases; afhankelijk hoelang de pester door blijft gaan met zijn/haar pestgedrag en geen verbetering vertoont in zijn/haar gedrag:

### FASE 1:

- Een of meerdere pauzes binnen blijven;
- •Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn;
- •Een schriftelijke opdracht zoals een stelopdracht over de toedracht en zijn of haar rol in het pestprobleem;
- Door gesprek: bewustwording voor wat hij met het gepeste kind uithaalt;
- •Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde.
- De school heeft alle activiteiten vastgelegd in Eduscope (zowel bij het gepeste kind als de pester)

*De directie wordt geïnformeerd.*

### FASE 2:

- Een gesprek met de ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken. De school heeft alle activiteiten vastgelegd in Eduscope en de school heeft al het mogelijke gedaan om een einde te maken aan het pestprobleem.

*Het gesprek wordt gevoerd door de leerkracht en de intern begeleider.*

### FASE 3:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.

*Actie wordt uitgevoerd door de intern begeleider.*

### FASE 4:

- Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om de pester tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

*Actie wordt uitgevoerd door de intern begeleider i.o.m. directie.*

### FASE 5:

- In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden.

*Actie wordt uitgevoerd door de directie.*



## Hoe begeleiden we?

### **Begeleiding van de pester: (tussen leerkracht en pester)**

Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).

Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste

Excuses laten aanbieden.

In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.

Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest en belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt.

Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, gebruik te maken de "PAD-plaats"

### **Contact tussen ouders van de pester en school:**

Elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?

Zoeken van een sport of club waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.

Inschakelen hulp; sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD.

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

Een problematische thuissituatie.

Voortdurend gevoel van buitengesloten voelen

Voortdurend met elkaar de competitie aangaan.

Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt.

### **Begeleiding van de gepeste leerling:**

Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.

Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/ zij voor, tijdens en na het pesten.

Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken.

De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.

Zoeken (eventueel d.m.v. een sociale vaardigheidstraining) en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld je niet afzonderen.

Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.

Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.

Sterke kanten van de leerling benadrukken.

Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/ beter opstelt.

Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).



**De zwijgende middengroep:**

- In woord en daad naar de groep toe laten weten dat pesten niet getolereerd wordt. Stelling tegen normoverschrijding.
- Voorbeeldgedrag is van belang.
- Onderwerp met regelmaat aan de orde stellen.
- Omgangsregels (schoolregels) strikt handhaven.

**Adviezen aan de ouders van onze school:****Ouders van gepeste kinderen:**

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind, geloof en steun uw kind, schets oplossingen in de vorm van samen met de leerkracht spreken.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.
- Het gepeste kind niet overdreven beschermen, bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

**Ouders van pesters:**

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

**Alle andere ouders:**

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met ander kinderen om te gaan.
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Ga met uw kind praten met vragen als 'hoe zou jij het vinden als.....'
- Ga praten over waarom uw kind meeloopt bij het pesten.

- Vraag aan uw kind wat het gaat doen de eerstvolgende keer als er gepest wordt.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.
- Maak een duidelijke slotafpraak.



### 5. Aanpak van het nieuwe pesten:

De laatste jaren heeft het contact via mobiele telefoon, sms, msn, e-mail, facebook en chatbox een ware vlucht genomen. Helaas heeft dit echter ook de mogelijkheden om elkaar te pesten aanmerkelijk vergroot. Wij besteden pas aandacht aan dit probleem als we melding krijgen dat het gebeurt. Wij hebben de ervaring dat het gebeuren vaker optreedt, als de mogelijkheden van digitaal pesten besproken worden. De ouders van groep 6, 7 en 8 krijgen wel voorlichting over internetgebruik en digitaal pesten op de jaarlijkse info-avond.

Bij melding gaat de normale pestprocedure in werking:

De bespreking van het probleem met de kinderen heeft de volgende inhoud:

- Toon respect voor anderen.
- Stuur geen berichten die je zelf ook niet zou willen ontvangen.
- Stuur geen anonieme, gemene e-mails....

Aan leerlingen die per e-mail worden gepest, kan geadviseerd worden nooit te reageren op deze e-mails.

Wij verwijzen tevens naar ons beleid met betrekking tot mobiele telefoons.

Tot slot: Leerkrachten en medezeggenschapsraad van BS Op 't Hwagveld onderschrijven gezamenlijk dit pestprotocol.



## **Bijlage 1. Reader voor de infoavonden omtrent PAD.**

### **PAD betekent: Programma Alternatieve Denkstrategieën of Probeer Anders te Denken.**

Het is een methode om de sociale en emotionele competentie= vaardigheid te verbeteren of te vergroten.

**Complimenten werken beter dan straffen.** Iedereen krijgt graag complimentjes, je voelt je gewaardeerd, gezien.

Leerkrachten benadrukken het positieve gedrag van kinderen, zodat andere leerlingen dit gedrag gaan overnemen: Ik zie al kinderen die begonnen zijn met de sommen, goed zo!! Wie start er ook? Dat groepje werkt al rustig aan de opdracht, waar zie ik dat nog meer?

Van groep 1 t/m groep 8 is er **een kind van de week**, op maandag en donderdag wordt er een kind gekozen. In groep 1 en 2 op maandag en woensdag.

Iedereen komt aan de beurt. De complimentjes worden verzameld op **het PAD-diploma**. Het kind is herkenbaar aan een badge, button, ketting of een schildpad op de tafel.

Complimentjes gaan over : **je hebt** mooie haren, een coole jas, via **je kunt** mooi schrijven en goed gymmen, naar **je bent** behulpzaam en **je kunt** goed samenspelen.

Doel is een afname van impulsief, zonder nadenken gedrag, het doorbreken van reactief storend gedrag, **het stimuleren van een bedachtzame houding, eerst denken dan doen, het leren je eigen gedrag te controleren, zo wordt het zelfbeeld versterkt, het vergroot je zelfcontrole, je leert je gevoelens kennen en je leert oplossingen bedenken voor conflictsituaties.**

In groep 1, 2 en 3 is er een 3 stappenplan: Stop, Denk na, en Doe.

In de volgende groepen komen daar stappen bij tot zoals in groep 8 een 11 stappenplan. Deze stappen worden aangeleerd via de lessen.

Op de beide speelplaatsen zijn PAD plekken.

**De PAD lessen zijn door de hele school op dezelfde tijd.** Er wordt dan gepraat over gevoelens, zoals blij, boos, verdrietig, bang, prettig.

Vanaf groep 3 krijgen de kinderen **een doosje met kaartjes op tafel**, waarop ze kunnen aangeven hoe zij zich voelen.

Dat gebeurt 2 x per dag. Deze gevoelens worden besproken en dan gaan de kaartjes weer in het laatje, zij zijn voorzien van de naam van het kind.

Ook aan bod komt **het WAK model als oplossing: Weglopen, Aanpakken of Knokken.**

Het verloop van de lessen en de resultaten van de gedragingen van de kinderen wordt besproken met de IB-er tijdens de leerlingbespreking en verder in de bouw- en teamvergaderingen.

Ook krijgen de leerlingen **opdrachten mee naar huis**, zodat de ouders op de hoogte blijven van waar het team en de leerlingen mee bezig zijn. Ook kunnen zij thuis inspringen op de geboden mogelijkheden van oplossen van conflicten.

We hebben 3 schoolregels: de zgn. Kapstokregels. Het zijn regels die in veel situaties toepasbaar zijn. Ze hangen op een aantal plaatsen in de school.

- Voor groot en klein zullen we aardig zijn!
- De school is wandelgebied en buiten hoeft dat lekker niet!
- We zullen goed voor de spullen zorgen, dan zijn ze weer te gebruiken morgen.



De schildpadden op de muur van de garage. Hier nemen de kinderen een time-out als om te "padden".

## Bijlage 2

### Promotie op aanpak agressief gedrag schoolkinderen

**Kees van Overveld en Jos Louwe, beiden verbonden aan het Seminarium voor Orthopedagogiek van Hogeschool Utrecht, zijn maandag 2 juni 2008 gepromoveerd op het proefschrift: *A PATHS-way to reduce aggression. The effectiveness of the Dutch translation of the PATHS-curriculum on boys with severe behaviour problems in schools for primary education and in schools for special education in the Netherlands.***

Eindelijk is er een methode die een agressieve ontwikkeling bij basisschoolkinderen succesvol kan terugdringen. Het PAD-leerplan (Programma Alternatieve Denkstrategieën) is bewezen effectief in het bestrijden van ernstige agressie bij zes- en zevenjarige jongens in de basisschool.

Dit stellen Kees van Overveld en Jos Louwe in hun proefschrift naar de effectiviteit van dit programma, dat op veel scholen voor primair onderwijs wordt gebruikt om het sociaal gedrag van kinderen systematisch te stimuleren.

Uit het promotieonderzoek blijkt dat het PAD-leerplan in het gewone basisonderwijs en in het speciale basisonderwijs effectief is. Leraren rapporteerden aan het eind van het eerste onderzoeksjaar al minder agressieve gedragingen. En na twee jaar waren de resultaten nóg positiever. Dat dit niet uitsluitend te danken was aan de positieve verwachtingen die leraren over hun eigen werk hebben, bleek uit enkele psychologische tests: jongens die met het PAD-leerplan minder agressief werden, hadden ook minder agressieve gedachten dan voorheen.

De uitkomsten van dit onderzoek zijn van groot maatschappelijk belang. Ernstige agressie op jonge leeftijd voorspelt immers problemen op latere leeftijd. En agressief gedrag is voor veel leraren in de dagelijkse praktijk moeilijk te beïnvloeden en lastig te hanteren. Agressie bemoeilijkt namelijk sterk het lesgeven aan een groep, bij allemaal onderling verschillende kinderen.